



Rahandusministeerium

Teie: 13.06.2024 nr 12.2-1/2805-1

Meie: 21.06.2024 nr 8-5/24/2693-2

Vastus pöördumisele

Austatud Estella Põllu

Esitasite Haridus- ja Teadusministeeriumile (edaspidi ka HTM) 13.06.2024 päringu arvamuse küsimiseks kutseõppeasutuse seaduse rakendamise kohta. Soovite HTM seisukohta õpetajatega/õppeteenuse osutajatega käsunduslepingute sõlmimise õiguspärasuse kohta. Palute selgitada, kas KutÕS regulatsioon võimaldab sõlmida ka teenuse tellimiseks käsunduslepinguid.

Nagu pöördumises välja tõite teostab vastavalt kutseõppeasutuse seaduse (edaspidi KutÕS) § 52 lõikele 1 haldusjärelevalvet koolide ja nende pidajate tegevuse õiguspärasuse üle Haridus- ja Teadusministeerium. Järelevalve eesmärk on tagada kutseõppe kättesaadavus ja sellele võrdsetel alustel juurdepääsetavus, õppe ja kasvatus korraldamine ning selle kvaliteet ja tulemuslikkus. Võttes arvesse järelevalveteate esitaja poolt esitatud väiteid, mis muuhulgas seonduvad KutÕS tõlgendamise ja rakendamisega, on järelevalve teostamine esitatud väidete kontrollimiseks samuti HTM-i pädevuses.

Alljärgnevalt anname ka selgitused päringus toodud küsimustele ja järelevalveteate esitaja hinnangul tekkivatele probleemidele:

Tulenevalt Eesti Vabariigis kehtivatele õigusaktidele reguleerib kooli, tema töötajate ja ka teenuse osutajate vahelisi suhteid nii avalik kui ka eraõigus. See tähendab, et kooli tegevuse korraldamisel tuleb arvestada nii KutÕS-is kui ka nt võlaõigusseaduses, töölepingu seaduses ja riigihangete seaduses sätestatut. Eesti õigusruum võimaldab töö tegemiseks sõlmida erinevat liiki lepinguid, eelkõige: töölepingu, töövõtulepingu ja käsunduslepingu. KutÕS täpsustab eeltoodut. KutÕS § 36 lõike 1 kohaselt moodustavad koolipere kooli direktor, õppekasvatustala juhtivad töötajad, õpetajad ja teised töötajad (edaspidi töötajad) ning õpilased ja üliõpilased. KutÕS § 37 lõige 1 näeb ette töötajate tööülesanded ja -kohustused määratakse kindlaks ametijuhendi ja töölepinguga. Seega KutÕS-ist tulenevalt peaks olema õpetajaga sõlmitava lepingu puhul esimene lepingu liigi valik tööleping. Samas ei ole KutÕS-i täpsustatud teenuse pakkumiseks sõlmitavate lepingute osas. Samas, KutÕS § 15 kohaselt juhib kutseõppeasutust direktor ning sama paragrahvi lõike 2 kohaselt esindab ta kooli ja käsutab kooli eelarvevahendeid seaduse ning kooli põhimäärusega antud volituste ulatuses. See tähendab, et direktor võib oma ülesannete täitmise raames sõlmida erineva sisuga ülesannete tarbeks ka erinevaid liiki lepinguid. Leiame, et võlaõigusliku lepingu sõlmimine õppeteenust osutava isikuga saaks kõne alla tulla juhtudel, mil pooltevaheline suhe ei vasta töölepingule

iseloomulikele tunnustele. Leiame, et kutseõppeasutuse erialaõpetajate ehk kutseõpetajate töö sisu võib olla selline, et käsunduslepingu alusel teenuse osutamine ei ole vastuolus üldiste põhimõtetega. Seega, meie hinnangul ei ole välistatud koolil võlaõiguslike lepingute sõlmimine teatud juhtudel ka koolile õppeteenuse osutamiseks.

Toome siinkohal välja, et HTM hallataval Tallinna Majanduskoolil oli sarnane küsimus arutluses ka töövaidluskomisjonis, kus komisjon asus järgmisele seisukohale:

TVK hinnangul on vastaspoolel õiguslik alus õppetöö korraldamiseks sõlmida ka käsunduslepinguid, sest õppetöö korraldamine, selle nõuetele vastavus, vastaspoole kui koolile pandud eesmärkide saavutamise kohustus annavad vastaspoolele õiguse ise oma töö korraldada nii olemasoleva seaduse raamistikus (Eesti Vabariigi haridusseadus §-d 21, 29, 32; KutÕS §-d 1, 3, 6, 141, 15, 17, 19, 22; TMK põhimäärus §-d 2, 6, 7, 8, 10, 13) kui ka vastaspoolele antud sisemise korralduspädevuse alusel (vastaspoole õppekorralduseeskiri, mis on kinnitatud vastaspoole nõukogu otsusega 29.05.23, protokoll nr 1-4/9. Muudetud punkte 177 ja 191 vastaspoole nõukogu otsusega 30.10.23, protokoll nr 1- 4/12). TVK asub seisukohale, et vastaspoole õpetaja võib täita ülesandeid käsunduslepingu alusel (õppekorralduseeskirja p 1, p 2, p 3 ja p 190) ja see on kooskõlas ka KutÕS § 36 nimetatud koolipere käsitlesega. Seega, TVK hinnangul on ebaõige avaldaja esitatud seisukoht, et õpetaja ülesandeid ei ole võimalik ja lubatav vastaspoole juures teostada käsunduslepingu alusel. KutÕS § 17 lg 1 sätestab, et kooli nõukogu on kõrgeim kollegiaalne otsustuskogu, mille ülesanne on kooli tegevuse korraldamine ja arengu kavandamine ning sama sätte lg 5 p 5 järgi nõukogu kinnitab kooli õppekorralduseeskirja. KutÕS § 6 lg 3 alusel kehtestatud vastaspoole põhimääruse § 8 lg 1 kohaselt on nõukogu kooli kõrgeim kollegiaalne otsustuskogu, mille ülesanne on kooli tegevuse korraldamine ja arengu kavandamine. Sama sätte lg 2 järgi nõukogu täidab oma ülesandeid KutÕS ja teistes õigusaktides sätestatud alusel. TVK-le teadaolevalt ei ole tühistatud ega tühisteks loetud vastaspoole õppekorralduseeskirja, mille on kinnitanud vastaspoole nõukogu. Seega on kehtiv vastaspoole sisemine regulatsioon, st õppekorralduseeskiri (p 190), mille järgi õpetaja õigused ja kohustused on fikseeritud temaga sõlmitud töölepingus, ametijuhendis või käsunduslepingus. Tulnevalt KutÕS ei saa õpetajaks olla mitte igitüks, vaid vastavat kvalifikatsiooni omav isik (KutÕS § 34 lg 4). Muuhulgas moodustavad koolipere kooli direktor, õppekasvatusala juhtivad töötajad, õpetajad ja teised töötajad ning õpilased ja üliõpilased (KutÕS § 39 lg 3).

Lisaks töövaidluskomisjonile on ka tööinspeksioon oma veebilehel leidnud, et kutsekoolides võib õppeteenust läbi viia käsunduslepingu alusel (<https://www.ti.ee/ennetus-ja-teave/infomaterjalid/tootamise-lepingute-vordlus-ja-toolepingu-naidis>).

Arvestades erinevates õigusaktides sätestatud, tööinspeksiooni ja töövaidluskomisjoni poolt leitud ja ka erinevat liiki õpetajate töö iseloomu on võimalik järeldada, et õppeteenuse osutamiseks on lubatud koolidel ka sõlmida teenuse pakkujatega võlaõiguslikke lepinguid.

Soovime veel märkida, et meie hinnangul on järelevalveteate esitaja ekslikult viidanud asjaolule, et lepingute sõlmimisel peab kooli direktoril säilima haldus- ja distsiplinaarvõimu teostamise võimalus. KutÕS ei reguleeri nn võimu teostamist võlaõigusliku või töölepingu alusel teenust osutavate isikute suhtes. Lepingu poolel lasuvate kohustuste rikkumise ja sellega seotud tagajärgi reguleerivad nii võlaõigusseadus kui ka töölepingu seadus. Me ei nõustu järelevalveteate esitaja poolt esitatud seisukohaga, mille kohaselt ei ole kooli direktoril võimalik teostada kontrolli käsunduslepingu alusel teenust osutava isiku üle sarnaselt töölepingu alusel tegutsevale töötajale. Töö-, käsundus- kui ka töövõtulepingust tulenevate kohustuste täitmist ja kohustuste rikkumisega seotud tagajärgi reguleerib nii töölepingu- kui ka võlaõigusseadus. See aga tähendab et kooli direktor, õpetaja kui ka teenuse osutaja peavad oma õiguste, kohustuste ja vastutuse kontekstis lähtuma töölepingu- ja võlaõigusseaduses

sätestatust. Oluline on siinkohal ka rõhutada, et nii õpetajate õiguste kaitsmine kui ka teenuse osutamisega seotud kvaliteedinõuded ei ole seotud mitte sõlmitud lepingu olemusega, vaid kooli poolt kehtestatud nõuete täitmisega ja nende täitmise nõudmisega. See on aga koolidirektori, töötaja või ka teenuse osutaja ülesanne.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Triin Laasi-Õige

kutsehariduse ja oskuste poliitika osakonna juhataja

Marili Lehtmets

735 0289

marili.lehtmets@hm.ee